

El cercle verd dins del meu cap

quaderndelesidees.press/el-cercle-verd-dins-del-meu-cap/

September 17, 2017



Foto: Dues de les poques imatges de l'exposició «Grandfather», Berna, 1972.

Al capdamunt d'un poble que s'enfila per un turó davant del mar, ens reunim en una placeta davant d'una petita església. És de nit i fa fred, ens posem totes en cercle i elles (1. Elles es refereix al **col·lectiu Nenazas**) enmig de nosaltres. Durant una estona pronuncien els conjurs i els encanteris. La lluna ens mira. Soy una bruja soy una bruja soy una bruja. (2 Es tracta d'una performance-ritual que va fer el col·lectiu feminista Nenazas, en el marc del Festival Llucifest a Blancdeguix, el desembre de 2013 al Masnou.). Les campanes de l'església arrenquen a tocar esparverades. Silenci i després riures.

Les mares que són les àvies ho van passar a les mares que són les filles que ho van passar a les filles que seran les mares. Un poder. Les mares, les àvies, les filles movent-se en els cercles dels cercles dels anys i dels segles.



Foto: Dues de les poques imatges de l'exposició «Grandfather», Berna, 1972.

És diumenge a la tarda, fa estona que hem dinat, la taula encara és per desparar. A fora comença a caure la llum de la tarda cap al vespre i aviat serà fosc. Alguns seuen al sofà, d'altres encara remenen el fons de la tassa de cafè amb la cullereta fent dring-dring. L'àvia s'ha endormiscat dissimuladament i l'hem hagut de fer aixecar de la taula per portar-la a un lloc més còmode. Un ronc suau la delata. En sec s'atura, és que ja s'ha despertat. Es treu la manteta que li havíem posat al damunt, el foc està encès i no fa fred a dins la casa. Començo a fer lloc a la taula una mica de qualsevol manera, aparto

les estovalles i les coses que em fan nosa per posar-hi la capsa de colors. Veig que ella no pensa aixecar-se del sofà, així que he d'agafar els bàrtuls i anar cap allà. Li deixo un quadern sobre la falda i tria un llapis, després triarà els colors. Em diu que m'estigui quieta, que tinc unes faccions que no es poden dibuixar... Mai no sé ben bé què vol dir amb això. Agafo els colors i mentre passo les pàgines d'un catàleg molt gruixut, intento triar una de les il·lustracions que hi apareixen. Matisse, Gauguin, Picasso, Klee, Kandinsky. Colors de somnis, flors, somnis. Sóc incapaç de copiar, així que me n'invento algunes parts. La setmana passada l'àvia em va explicar totes aquelles teories dels colors, de com es barregen i de com es posen un al costat de l'altre i fan diferents efectes. Alquímia a la paleta, alquímia a la retina. Per explicar-m'ho millor em va portar un llibre de quan ella estudiava a l'escola d'art, i dins del llibre hi havia una pàgina tota en blanc amb només un cercle d'un to vermell que se'n diu magenta. Calia mirar-lo fixament un moment i després en apartar la vista cap a una altra banda de la pàgina en blanc hi veies un cercle verd que abans no hi era. Vaig entendre que el cercle verd era dins del meu cap.

El cercle magenta màgic em va deixar al·lucinada i m'he estat tota la setmana donant-hi voltes. Avui en lloc de colors l'àvia ha portat unes cartes amb unes formes geomètriques dibuixades: una estrella, un quadrat, un cercle... L'exercici aquesta vegada és una mica més complicat. Es tracta, a més de fer aparèixer les formes geomètriques dins del meu cap, de fer-les aparèixer al cap de les altres persones. Agafo una carta sense que la vegin, la miro fixament, he de veure-la dins del meu cap clarament. Tanquem els ulls i ens concentrem per enviar-la. De vegades funciona i de vegades no.

He fet una exposició amb les pintures de l'àvia, també n'hi ha de la seva àvia i de la seva besàvia, totes elles eren pintores. Fins i tot alguns dibuixos meus. L'exposició és a casa meva, que havia sigut primer casa seva i després casa de la meva mare. Les mares que són les àvies ho van passar a les mares que són les filles que ho van passar a les filles que seran les mares. Una casa. Una imatge. Un poder. Les mares, les àvies i les filles movent-se en els cercles dels cercles dels anys i dels segles.



Foto esquerra: Screenshot de *Womanhouse*, per Johanna Demetrakas (1974). Faith Wilding i Janice Lester, *The Cock and Cunt Play*, 1972,

*projecte Womanhouse. Foto dreta: Nurturant
Kitchen (installation in the kitchen room), Robin
Weltsch, Womanhouse, Los Angeles, 1972.*

Étienne Szeemann, avi de Harald Szeemann (3 **Harald Szeemann** (11 de juny de 1933, Berna, Suïssa – 18 de febrer de 2005, Tegna, Suïssa) va ser comissari i historiador de l'art), era perruquer i pentinava personatges de l'alta societat suïssa. El net, fart de treballar en alguns dels esdeveniments de l'art contemporani de més magnitud a nivell mundial, com la Biennal de Venècia o la Documenta de Kassel, va dedicar una exposició al seu avi que va tenir lloc en un apartament privat a la seva ciutat natal, Berna. L'exposició «Grandfather: a Pioneer Like Us» mostrava tota mena d'objectes de la col·lecció personal d'Étienne Szeemann, com ara les eines de treball, en un espai entre gabinet de curiositats i cambra de tortura. Intentava d'aquesta manera, a partir d'una cosmologia personal, relatar, no només la història del seu avantpassat —que ell descriu com l'inventor secret de la permanent—, sinó també fer una crítica social —la història d'un immigrant hongarès i la xenofòbia de les institucions suïsses—. Szeemann tant va treballar en grans institucions artístiques com fora d'aquestes. Aquesta capacitat de mobilitat respon a una recerca constant de noves formes de treballar, en les quals el curador independent es reinventa com a artista o com a etnògraf. Podem dir que totes les exposicions que Harald Szeemann va realitzar provenien d'un mateix lloc: The Museum of Obsessions, un museu imaginari que només existia dins del seu cap. Per mitjà de l'Agentur für Geistige Gastarbeit (Agència per al Treball Espiritual) les idees prenen forma física i es concretaven en les conseqüents exposicions. Explicava (4. **«Mind over matter», entrevista amb Harald Szeemann** per Hans-Ulrich Obrist, Artforum International, 11/1/1996.) el mateix Szeemann que l'exposició «Grandfather» va ser en certa manera la que es va apropar més al contingut i la forma original del Museum of Obsessions. Szeemann creia en un flux continu d'energia eterna que impulsa a crear símbols que sobreviuran al creador. (5. Podeu trobar més informació sobre «Grandfather» a la següent publicació: **«Grandfather: a history like ours»**, HSz: as is/ as if, ed. Julian Myers.)

Lluny del relat heroic que traspua la història d'Étienne Szeemann, a l'exposició que he titulat «Grandmother» (6. **Grandmother** va tenir lloc a l'espai el Passadís, en col·laboració amb Jordi Vernis, el Juny de 2014) expliquem la història d'una dona, mare, filla, àvia i per últim pintora. Una dona que és moltes altres dones. És una història que té lloc en aquesta mateixa casa, pensa sobre la casa. Les seves pintures, com la seva vida, estaven destinades a decorar les parets. La casa no és, per tant, un refugi sinó un espai de reivindicació. I aquesta és la seva primera exposició de pintura. L'exposició només pot ser aquí mateix, entre aquestes mateixes parets, on, d'altra banda, la neta ja fa temps que organitza exposicions. Asseguda davant de l'ordinador, posseïda per l'scroll down infinit del mur de Facebook, trobo aquesta cita que acaba de publicar una amiga: «Si las mujeres hemos fracasado en hacer arte “universal” porque estamos atrapadas en “lo personal”, ¿por qué no universalizar lo “personal” y hacerlo tema de nuestro arte?», extret de la novel·la Amo a Dick de Chris Kraus. L'espai domèstic com un espai polític. Chapeau. El bosc com un espai polític. Chris Kraus parla

a través de la Bárbara Sánchez —la responsable d'aquest post, que ara viu en una casa al bosc—, o al revés, la Bárbara Sánchez parla a través de la Chris Kraus. Totes tres parlem en una sola veu.

Parlo per telèfon amb una amiga i em diu «la nostra generació és brutal, mentre nosaltres —referint-se a les dones— ho estem capgirant tot, ells —referint-se als homes— seuen i ens miren i al·lucinen”.

Hem agafat el tren fins a Mataró, ja hi tornem a ser, enfilant-nos per uns carrers que miren al mar. Pugem pel carrer principal fins al museu. Ens espera la comissària de l'exposició, la Pilar Bonet. Ens explica l'exposició «Josefa Tolrà. Dibujo fuerza fluídica» sobre la mèdium i artista Josefa Tolrà,

la Pepeta de Cabrils que en deien. La Pilar diu que l'han descrit com a mèdium i artista i no a la inversa, artista-mèdium, perquè ella mateixa mai s'hagués autoanomenat «artista» a pesar de la increïble producció de pintures, dibuixos i llibretes que va generar en els darrers anys de la seva vida. Aquesta és també la primera exposició completa que se li dedica a la Pepeta. Als anys 50 l'interès dels artistes de l'entorn de Dau al Set va portar alguns dibuixos seus a la sala Gaspar de Barcelona, però l'exposició va durar unes poques i clandestines hores. Entrem a les sales. La Pepeta dibuixa a través d'una enorme força psíquica, mèdium entre el món material i el món espiritual. La força fluídica m'acompanya. Soy una bruja soy una bruja soy una bruja. Vull tornar a dibuixar. Concerto una cita amb una vident i em diu que sí, que dibuixi, o que pinti, o el que sigui, però que faci alguna cosa per treure «l'energia que porto a dins». Li pregunto si puc ballar. Ella insisteix amb la pintura. Ara* he fet un dibuix i mentre llegiu aquest text us l'estic enviant des del meu cap al vostre cap. Ser mèdium és ser el canal a través del qual es comuniquen coses entre dos mons. Missatges. André Breton va ser un dels primers a escriure sobre persones que dibuixaven missatges de forma automàtica, le message automatique. La Pepeta era analfabeta i, tanmateix, escrivia, escrivia «automàticament» allò que li deien els personatges que la visitaven, com per exemple en Jacint Verdager. Pàgines i pàgines plenes de paraules que ella no va dir mai, però que li van dir aquelles veus, i en lloc d'espantar-se escoltava amb atenció. «El planeta tierra es pequeño pero muy habitable.» (7. Josefa Tolrà (Cabrils, 1880-1959). L'exposició s'inaugurà al Museu de Can Palauet de Mataró el desembre de 2013.).

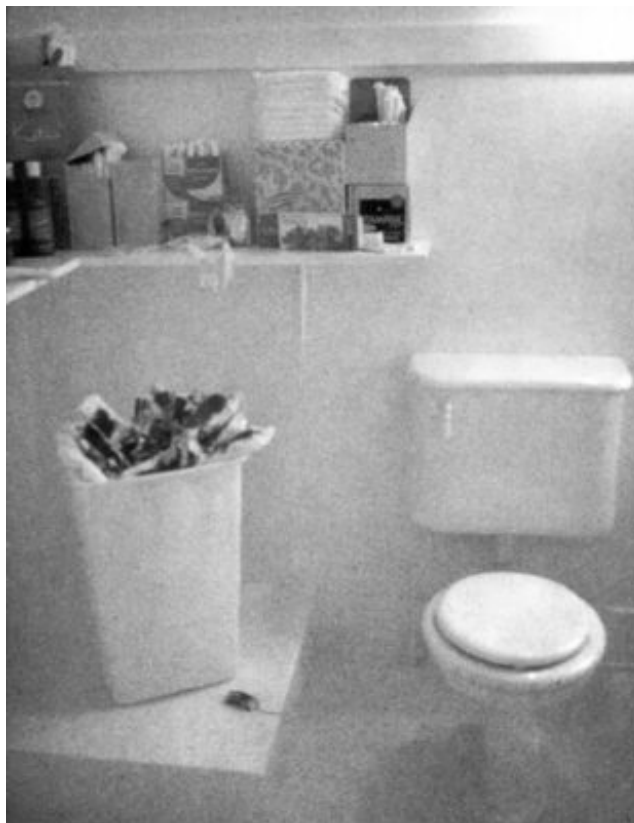


Foto: Menstruation Bathroom (site installation), Judy Chicago, Womanhouse, Los Angeles, 1972.

El impulso hacia lo místico procede de la no satisfacción de nuestros deseos por parte de la ciencia. Sentimos que incluso cuando quedan respondidas todas las cuestiones científicas posibles, nuestro problema sigue sin haber sido tocado en absoluto. Sin duda ya no queda ninguna pregunta más; y justamente esa es la respuesta.



Foto: Fotografia d'un detall que forma part del projecte «Un planeta bañado por la luz en constante erosión, aunque su postura recuerda a un desafío», que Aldo Urbano va realitzar a la residència artística de Sandarbh a la Índia durant el 2014.

He trobat aquest text en un llibre (8. Haas, Alois M., Viento de lo absoluto, ed. Siruela, 2009.), una cita extreta del Tractatus logico-philosophicus que va escriure un jove Wittgenstein. Sense seguir gaire el fil de l'autor que l'ha escollida, penso que el que ens proposa és una invitació a pensar en tot allò que no pot ser preguntat ni dit. La Josefa Tolrà va començar a sentir veus ençà d'una experiència massa traumàtica per ser compresa, i a posar-les per escrit i a dibuixar en decidir que no podia entendre el fenomen sinó escoltar-lo. De Wittgenstein només n'he llegit la Teoría de los colores, un compendi d'anotacions a mode d'idees i sobretot preguntes entorn a la filosofia i el llenguatge en si mateix. Justament les preguntes de Teoría de los colores no són preguntes per respondre sinó que tenen sentit per elles mateixes. De vegades fem preguntes a llocs on no hi trobarem resposta. ¿Se me puede enseñar que yo veo un árbol? ¿Y qué es un árbol? ¿Y qué es ver?

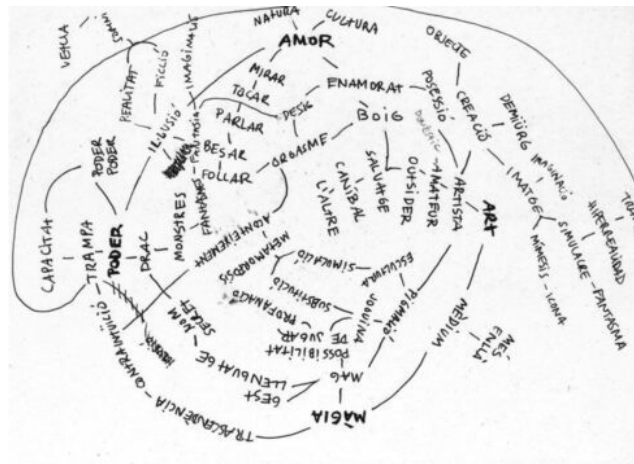
«Solo ve el huevo quien ya lo ha visto. Al ver el huevo ya es demasiado tarde: huevo visto, huevo perdido.» I trobem respostes a preguntes que no havíem fet. Aquesta és una frase d'un dels meus contes preferits, El huevo y la gallina de Clarice Lispector.

Vaig utilitzar algunes de les anotacions de Teoría de los colores per a un text (9. **Viatge a l'altre costat del mirall**. Observacions a partir de l'exposició d'Aldo Urbano «Imitar el movimiento de un espejismo» a la Galeria Fidel Balaguer Barcelona, març-abril de 2016) que vaig escriure sobre una exposició del pintor Aldo Urbano: «Los colores» no son cosas que tengan propiedades definidas, de modo que uno pueda sin más buscar o imaginar colores que todavía no se conocen o imaginar a alguien que

conoce otros colores que los que conocemos. Es perfectamente posible que, bajo ciertas circunstancias, digamos que cierta gente reconoce colores que nosotros no conocemos, pero no estamos obligados a decir esto. Porque no hay ninguna indicación respecto a lo que deberíamos considerar como analogías adecuadas para nuestros colores para poder decirlo.

La invitació a pensar en totes aquelles preguntes que no som capaços de formular, a veure l'ou abans que sigui allà, sota una altra forma o un altre nom, o potser a veure una altra cosa enlloc de l'ou, em fa pensar que és la nostra resposta que ha creat la pregunta. Giorgio Agamben explica que la màgia és la ciència de posar —més ben dit d'imposar— nom a les coses. Trobo un altre fragment en el qual el filòsof alemany aclareix el següent respecte al Tractatus: «este consta de dos partes: todo lo que está presente aquí a la vista y todo lo que no he escrito. Y justo esta última parte es la importante.»

Abans de començar un ritual màgic hem de traçar el cercle màgic en el qual ens situem. El cercle de seguretats i de poder en el qual volem influir. M'he fet fer la carta astral i l'astròleg que me l'ha interpretada m'ha dit que sóc una persona sensible amb aptituds per a la raddomància i la mediació. També m'ha dit que sóc una persona «triangular». El triangle apareix dins del cercle de l'encreuament de línies que connecten les diferents cases. El dibuix de la carta astral em recorda al del cercle cromàtic que em va fer dibuixar l'àvia per aprendre la teoria científica dels colors.



He dibuixat aquest mapa (imatge del costat).

que també és una forma circular que dona voltes. Ve de la idea que la paraula màgia deriva etimològicament de la paraula poder. Tenir la capacitat de fer màgia, per tant, voldria dir poder poder. Aquest text que estic escrivint ara* també es podria resumir en aquest mapa. Voltes sobre els mateixos cercles dels segles. És un mapa conceptual en el qual intento traçar les relacions entre art, màgia, amor i poder. És important que sigui circular. Al centre hi ha quedat la paraula l'altre, jo no ho he buscat, el mapa ha parlat. A en Harald Szeemann, amb «Grandfather», l'interessava treballar amb tot allò que a priori no forma part del món de l'art, tot allò altre que «no veiem», artistes que no són considerats artistes o espais que no són pensats per a l'art. En posar l'altre al centre podem veure'n els efectes. Igualment volia fer amb «Grandmother», i el que va passar és que em vaig recordar d'aquesta història.

L'Àvia ha portat un pèndol, és gros i platejat i duu inscrit el nom del Professor Fassman. El pèndol serveix per fer-li preguntes i respon sí, no o que no ho sap. Li pregunto si al nen de la classe que m'agrada també li agrado jo, però no quedo gaire convençuda de la resposta ni de qui és que ha respost.



Foto esquerra: Cercle cromàtic a la portada del llibre que em va ensenyar la meva Àvia per estudiar la teoria científica dels colors, *L'esprit de la couleur*. Foto centre: Dibuix gràfic de la meva carta astral. Foto dreta: Calendari lunar del cicle femení que he trobat a dins del fanzine *Brujas que van fer les Nenazas l'any passat*.

Entro a Youtube a buscar informació sobre el Professor Fassman. Va néixer a Sort amb el nom de Josep Mir i Rocafort. Com a mentalista feia xous en programes televisius, teatres i al cinema. He trobat un programa de televisió de l'any 1981 que es diu Más Allá, és un especial sobre telepatia que inclou una pràctica amb els telespectadors. Explica el presentador que l'únic inconvenient és que el programa va ser gravat i després transmès en diferit, i això evidentment complica l'enviament dels missatges per via telepàtica des del plató fins a les cases i les ments dels telespectadors. Ens tranquil·litza el presentador explicant-nos que ens els faran arribar de totes maneres: la senyoreta encarregada d'enviar els missatges serà durant la retransmissió del programa a casa seva repetint l'enviament. Fantàstic! El doctor Fassman és l'encarregat de donar les indicacions als telespectadors perquè puguem ser uns bons receptors, recomana algunes tècniques bàsiques de relaxació i ens proposa imaginar una pissarra dins del nostre cap on anirem dibuixant els missatges que enviïn. Els missatges són dibuixos.

* Si els missatges telepàtics a més de viatjar directament d'un cap a un altre poguessin viatjar en el temps.

* Si aquest text enlloc d'escriure'l us el poguéssim enviar telepàticament.

* Si aquest text enlloc de ser un text d'una extensió i durada determinades fos comprimit en un sol concepte, una sola forma, una forma mental.

* Si aquest text me l'ha dictat l'Àvia, o la Pepeta, o Étienne Szeeman i jo no n'he dit ni una paraula.

* Si aquest text és una pregunta.

CATERINA ALMIRALL

Caterina Almirall

